

МУЗЕЙ ЯК БАЗА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ» (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ДІКЗ «ПОЛЕ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ»)

Н. В. Білан, директор

*Державний історико-культурний заповідник
«Поле Полтавської битви», м. Полтава, Україна*

Спеціалісти вищого рівня професіоналізму у галузі документознавства та інформаційної діяльності – це, найперше, експерти й аналітики, спроможні здійснювати науковий аналіз, оцінку й синтез інформації поряд із функціями її пошуку, збору, оброблення та збереження. У Полтаві підготовку фахівців із документознавства та інформаційної діяльності здійснюють ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» та Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка відповідно до основних напрямів майбутньої діяльності студентів: управлінського, гуманітарно-лінгвістичного, інформаційно-аналітичного.

Професор Н. М. Кушнаренко визначає документознавство як науку про документ і документно-комунікаційну діяльність, яка «вивчає закономірності створення і функціонування документів, розробляє принципи побудови документно-комунікаційних систем і методів їх діяльності» [1, с. 148]. Структурно вона виокремлює «дві підсистеми» документознавства – загальну й особливу, останню в свою чергу поділяє на спеціальне й часткове документознавство. Спеціальне документознавство вивчає особливості документів, котрі є об'єктами бібліотечної, архівної, музейної справи. Тож «Музеєзнавство» як окрема дисципліна увійшла до переліку предметів, що викладаються для студентів, з метою підготовки «нової генерації фахівців, які володіють інтегрованими і диференційованими знаннями в галузі документознавства та інформаційної діяльності» [2, с. 106]. Вона вивчає найдавніший спосіб накопичення і передачі інформації через музейні предмети.

Саме для того, щоб успішно готувати таку генерацію, дати можливість студентам на практиці вивчати документний фонд України, кафедра українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка ініціювала укладення угоди про співро-

бітництво між цим навчальним закладом і Державним історико-культурним заповідником «Поле Полтавської битви». Згідно із цією угодою, визначено основні напрями діяльності сторін, передбачено відкриття при ДІКЗ «Поле Полтавської битви» філії кафедри українознавства, культури та документознавства.

Протягом двох років між університетом і заповідником напрацьовано певні форми роботи. Студенти першого курсу протягом двох тижнів проходять ознайомчу навчальну практику на базі ДІКЗ «Поле Полтавської битви» під керівництвом викладача кафедри українознавства, культури та документознавства й відповідального працівника заповідника. Основними завданнями практики є ознайомлення студентів із видами документів, створених в організації; вивчення систем документації (управлінської, нормативної, інформаційної, ін.), які функціонують в організації; набуття практичних навиків створення та оформлення різних видів документів. Практика проходить відповідно до плану, після її завершення керівник практики складає у щоденнику відгук про роботу практиканта. Студент заповнює щоденник і складає звіт про результати здійсненої роботи. Проходження практики є обов'язковим етапом навчального процесу і оцінюється за системою диференційованого заліку. Залік прирівнюється до заліків із теоретичного навчання і враховується при підсумовуванні загальної успішності студентів.

Навчальні робочі програми з дисциплін «Музеєзнавство», «Документно-інформаційні комунікації», що викладаються для студентів, передбачають проведення практичних і лабораторних занять у музеях, у тому числі і в музеї історії Полтавської битви.

Тут студенти безпосередньо знайомляться із музейним фондом – упорядкованим масивом документів наукового, культурного, історичного характеру. У фондах музею історії Полтавської битви зберігаються документи, створені людиною, тобто такі, що несуть соціальну інформацію (картини, книги, зброя, предмети побуту, фотографії, нумізMATика і т. ін). Студенти аналізують також особливості експозиції військово-історичного музею.

Під час вивчення теми «Основні напрями фондової роботи музеїв» наукові працівники знайомлять студентів із групами музейних предметів, особливостями їх збереження, зразками фондової документації. Студенти мають можливість побачити унікальні писемні пам'ятки й стародруки з колекції музею: оригінали грамот кінця XVII–початку XVIII століття, укази,

маніфест до українського народу Петра I, рідкісні видання XVIII–XIX століття – «Європейський театр війни» Карла Вейланда (Франкфурт-на-Майні, 1720 р.), «Вступ до європейської історії» Самуїла Пуфендорфія (С. Петербург, 1718 р.), «Книга ордера, або у флоті морських прав» (С. Петербург, 1714 р.), «Історія Карла XII короля шведського» Вольтера (Москва, 1804 р.). Не менш цікавими документами є колекція гравюр роботи А. Зубова, П. Пікарта, П. Балабіна – найвидатніших представників граверної справи XVIII століття), студенти знайомляться із технікою виконання гравюри. Кіно- і фотодокументи представлені унікальними хроніками 1909 року (200-річчя Полтавської баталії) і фотографіями відомого полтавського фотохудожника Й. Хмелевського.

Демонструючи ці музейні предмети, працівники музею наголошують, що документи виступають у музеї як елемент матеріальної культури, як речовий предмет, як частина культурної спадщини, що відображає стилістику і особливості культури певної епохи.

Список використаних джерел

1. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение : учеб., 2-е изд., перераб. и дополн. / Н. Н. Кушнарєнко. – К., 2000. – С. 148.
2. Кушнарєнко Н. М. Внутріпредметна і міжпредметна інтеграція дисциплін документознавчого циклу / Н. М. Кушнарєнко // Вісник Харк. держ. академії культури. – 2003. – Вип. 11. – С. 106–114.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРІЇ КООПЕРАЦІЇ В АРХІВНИХ ДЖЕРЕЛАХ

І. А. Фареній, *д. і. н., професор*

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна

Останні десятиліття були відзначені появою цілого ряду наукових праць з історії українського кооперативного руху, у тому числі й узагальнюючого характеру. Незважаючи на помітні результати в цьому напрямку, очевидно, дослідження кооперативної тематики буде продовжуватися й далі. Однією з підстав тому є великий масив джерельної бази, сформований завдяки широкій кооперативній діяльності минулих часів. Тому існує необхідність узагальнення історико-джерелознавчих напрацювань